

KRÖNIKA.

🕒 2016-09-11 06:28

Värnplikten – ett tvång i tiden?

Kanske är värnplikt just nu trots allt bättre, än vad som kom i dess ställe. I förra veckan avslöjades att värnplikten ska återinföras. Så lyder åtminstone den inofficiella rekommendationen från den utredning regeringen lät tillsätta i fjol, för att lösa Försvaretsmaktens personalbrist. Förslaget är att landets alla 17-åringar redan nästa år ska besvara webbenkäter, 2018 kallas utvalda till mönstring och 2019 påbörjar en mindre grupp sin militärtjänstgöring. För första gången ska även alla kvinnor inkluderas. Då en stor majoritet av riksdagspartierna är positiva till värnplikt bedöms förslaget gå igenom.

BRA JOURNALISTIK ÄR INTE GRATIS

Gillar du det du läser?

Swisha en peng till: **123 148 087 0**

Nyheten väckte känslor och blev under några dagar ett populärt debattämne. Själv behövde jag först lite tid till att tänka över allt.

Jag minns en blåsig vårdag 2002, när jag och min bästa vän Erik klev på spårvagnen för att åka och mönstra vid Göteborgs garnison. Det fruktade kallelsebrevet från Pliktverket hade kommit. På den tiden var jag punkare och trotsigt klädd i en begagnad M59-arméjacka. Men i min mage gnagde en djup oro över att tvingas till ofrivillig militärtjänstgöring, som hos många andra unga män i min generation.

På mönstringen genomfördes intelligenstest och fysiska test. Kanske gick det att bluffa? För att framstå som en idiot eller som för klen för att bära vapen, och få en frisedel? Nej, det var förstås välkända knep. När jag vid slutet av dagen kallades in till samtalet med Försvaretsmaktens psykolog var ångesten så stor, att jag provade vad som helst. Jag ville gå direkt vidare till universitetsstudier! Mobbningen jag utsatts för som barn hade orsakat sociala handikapp! Jag till och med varnade för att alla andra grabbar kanske skulle ha större penisar, vilket skulle göra mig till en hackkyckling.

Lyckligtvis slapp jag bli soldat. När värnplikten försvann i juli 2010, på initiativ av den borgerliga regeringen, blev jag först jätteglad. Men ett år senare arbetade jag som lärare på en kommunal gymnasieskola i Enköping, där försvarsmakten även har en stor garnison. Då hade garnisonen placerat ut rekryteringsbroschyrer inne hos skolans studie-

BÄST & SÄMST

Bäst just nu: För några dagar sedan rapporterades jättepandan ha fått en ny internationell status som "sårbar" i stället för som utrotningshotad, efter ett flera decennier hårt arbete för att rädda djuret åt vår framtid. En ljusglimt i världen.

Sämst just nu: Efter kuppörsöket i Turkiet har Fethullah Gülens anhängare sparkats från utbildningsväsendet. Nu har turen kommit till kurderna och 14 000 terrorismstänkta lärare, sa premiärminister Binali Yıldırım den 4 september. Samma dag rapporterades att EU tonat ner kraven på Turkiet att mildra sin antiterrorlagstiftning, vilket varit ett krav för att få visumfria resor till Europa. I slutändan är demokrati inte det viktigaste?

och yrkesvägledare. Värningsaffischer hängde på anslagstavlor bland eleverna i skolkorridorerna.

Det var det här Sveriges värnpliktsarmé hade ersatts med: en yrkesarmé byggd på frivilliga. För att locka anställda fick Försvarsmakten agera som vilket företag som helst och många miljoner kronor lades därför på svulstig reklam, framtagen av pr-folk. Rekryteringen riktade sig även till minderåriga i skolvärlden. När jag skrev och problematiserade det senare i lokalpressen och i Aftonbladet, ledde det till en uppmärksammad konflikt med Försvarsmakten.

Nästa problem var att reklamkampanjerna dessutom misslyckades. Ett kroniskt underskott av soldater uppstod eftersom försvarsmakten inte sågs som en attraktiv arbetsplats. Värnpliktens troliga återkomst handlar nu om att fylla igen luckorna från denna personalbrist.

Än så länge är jag osäker på min egen inställning kring detta. Kanske är värnplikt just nu trots allt bättre, än vad som kom i dess ställe. En annan intressant fråga är hur dagens tonåringar kommer känna inför förändringarna. I dag, precis som den där vårdagen 2002, är värnplikten ett tvångsinslag. Till skillnad från andra tvång som lagar och skatter, så frihetsberövar militärtjänstgöringen den fria och självständiga individen.

Å andra sidan är dagens tonåringar de första som saknar minnen från tiden före den 11 september 2001. I hela sina liv har de vuxit upp med ord som al-Qaida, Usama bin Ladin, IS och internationell terrorism runt omkring sig. Det är vi journalister och medierna som har matat dem med orden. Den stora antikrigsrörelse som under de första månaderna 2003 gick runt på Sveriges gator, där vi protesterade mot USA:s kommande invasion av Irak (vilket ledde till födseln av IS), visade sig också bli den sista av sitt slag. I dag finns det inte någon stor antikrigsrörelse kvar. Den tidens engagemang har i stället bytts ut mot entusiastiskt stöd till väpnade aktörer, som i dag strider mot IS.

Ett tecken i tiden. Betyder det även att många fler av dagens tonåringar skulle vara mottagliga för idén om värnplikt, än på min tid?

JOAKIM MEDIN

[Tweeta \(https://twitter.com/share\)](https://twitter.com/share)

[Mejla \(mailto:?subject=ETC-TIPS%3A%20V%C3%A4rnplikten%20E2%80%93%20ett%20tv%C3%A5ng%20i%20tiden%3F&body=H%C3%A4r%20%C3%A4r%20en%20artikel%20jag%20vill%20tipsa%20dig%20om%3A%20https%3A/uppsala.etc.se/kronika/varnplikten-ett-tvang-i-tiden\)](mailto:?subject=ETC-TIPS%3A%20V%C3%A4rnplikten%20E2%80%93%20ett%20tv%C3%A5ng%20i%20tiden%3F&body=H%C3%A4r%20%C3%A4r%20en%20artikel%20jag%20vill%20tipsa%20dig%20om%3A%20https%3A/uppsala.etc.se/kronika/varnplikten-ett-tvang-i-tiden)

[Skriv ut](#)